

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 100 (1987)

Artikel: In pled sin via
Autor: Cantieni, Toni
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-235217>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 01.04.2026

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

In pled sin via

da Toni Cantieni, parsura LR

Quint annual 1986

Il quint annual per l'onn da gestiun serra cun in avanzament. Qua tras èsi pussaivel da cuvrir il deficit da l'onn 1985 (scuntrada da Savognin). Ultra da quai vegnan scrits giu ils cudeschs avant maun cun in import da fr. 75 070.80, quai suenter avair sa cusseglià cun la controlla da finanzas chantunala. La fin finala vegnan las reservas (chapital) augmentadas da maniera ch'igl è pussaivel da preschentar ina bilantscha positiva ed in quint che lubescha en il futur expensas extraordinarias per projects ed acziuns spezialas.

Suprastanza e cussegl, ma er nossa administraziun, emprovan da tegnair gronda disciplina tar l'applicaziun dals meds finansials da la LR. Ins na dastga betg emblidar che la gronda part da nossas entradas derivan da subvenziuns dal maun public. Ma er las entradas che la LR realisescha sez (vendita da las ediziuns, translaziuns, etc.) èn considerablas.

Cun il resultat final dal quint da gestiun 1986 vegn stgaffi ina buna premissa per pudair realisar nossas activitads almain ils proxims 2-3 onns. Ma ins na dastga betg emblidar che nus avain il mument be ina pitschna chareschia. Sche quai avess da midar, avess quai immediat er consequenzas considerablas per nossa situaziun finanziaria. En mintga cas èsi d'utilisar ils meds finansials cun tutta precauziun ed evitar tant sco pussaivel da far debits.

La chanzlia federala ed il rumantsch

Suenter che la lescha federala da publicaziuns è ida en vigur ha la chanzlia federala entschet cun differentas translaziuns da texts, sco p. ex. il cudeschet sur dal Palaz federal a Berna. Tenor decisiun dal cussegl federal pon er vegnir traslatads en rumantsch il register civil ed il cudesch funsil. Las translaziuns en rumantsch vegnan mintga-

mai realisadas en stretga collavuraziun tranter Confederaziun e chantun. Nus essan engraziaivels per questa lavur che creescha la basa per il rumantsch sco linguatg da chanzlia e dat ad el qua tras il status da «linguatg d'administraziun» – almain parzialmain – er tar la chanzlia federala. Sur da questas mesiras ha il vicechancelier da la Confederaziun, signur Achille Casanova, orientà ils 29 da november 1986 en Chasa rumantscha a Cuira.

La primavaira passada ha la cumissiun parlamentara dal cussegl dals chantuns per la moziun dals parlamentarischs conc. la revisiun d'art. 116 da la Constituziun federala (moziun Bundi) visità la Chasa rumantscha e laschà orientar davart la situaziun dal rumantsch. Il medem di ha questa cumissiun fatg in viadi cun la viafier retica a Trun e visità là las scolas e la Cuort Ligia grischa. Las autoritads communalas e circuitalas han retschet ils giasts cun gronda cordialitad ed il chor viril Trun ha embellì la saira cun chanzuns rumantschas.

Senza opposiziun ha il cussegl dals chantuns acceptà la moziun Bundi. Ussa duai vegnir preparà in messadi dal cussegl federal a las chombras federalas cun ina proposta, co ch'ins vuless dar udientscha als dus puncts da la moziun. L'entira problematica tanghescha la posiziun – betg mo dal rumantsch – mabain da tuts quatter linguatgs naziunals. La fin finala sto alura l'art. costituziunal vegnir suttamess a la votaziun dal pievel e dals chantuns.

Post d'infurmaziun e da documentaziun

Cun l'entschatta d'avust 1986 è vegnì instituziunalisà il nov post d'infurmaziun e da documentaziun da la LR. Sco manader da quest post è vegnì elegì signur lic. fil. Manfred Gross. Igl è gia ussa vegnì prestà gronda lavur da documentaziun che duai alura furmar la basa er per infurmaziuns regularas en ils meds da massa. Er sin il champ da nossas activitads culturalas èsi indispensabel d'infurmar periodicain la publicitad. Ina bun'infurmaziun gida a promover la chapientscha per noss problems tar ils Rumantschs ed er tar noss cumpatriots da linguatg tudestg, franzos e talian.

Ils Rumantschs giu la Bassa

Ina sentupada cun ils Rumantschs giu la Bassa il favrer 1986 ha dà l'occasiun da discurre cun ca. 20 exponents dad uniuns ed organisaziuns rumantschas da la Svizra centrala. Nus avain previs er per quest onn ina occurrenza sumeglianta, per qua tras savair promover ils contacts cun noss cunvischins rumantschs ordaifer il Grischun.

Ina festa impressiunanta da giubileum da 20 onns han organisà il november passà ils Rumantschs da Sargans e conturn.

Emprima opera rumantscha: «Il cerchel magic» da G. A. Derungs

La preschentaziun da l'emprima opera rumantscha «Il cerchel magic» en il teater da la citad da Cuir il matg 1986 è stada ina manifestaziun dal chant e dal teater rumantsch che ha chattà in resun fitg positiv lunsch sur ils cunfins da l'intschess rumantsch or. Questa cumposiziun da valita particulara avain nus d'engraziar al cumponist indigen Gion Antoni Derungs. La lavur minuziusa da 2 onns ha er manà al success giavischà ed ha dà perditga da l'aut nivel e da la vigur dal chant rumantsch.

Consideraziuns generalas

En general dastg'ins attestar a nossa cuminanza in engaschament fitg intensiv per dumondas culturalas. Quai na pertutga betg mo il linguatg, mabain la cultura da tut gener. Sche la votaziun dal settember 1986 conc. in nov artitgel costituziunal da la cultura n'è betg vegnì acceptà, è quai per gronda part d'attribuir al fatg ch'ins ha pudì votar tant per ina iniziativa sco per la cuntraproposta dal cussegl federal e dal parlament. Spontanamain ha il cussegl federal declerà suenter questa votaziun ch'ins veglia cuntinuar er en l'avegnir cun la tgira e la promoziun da las activitads culturalas. Quai ans dat curaschi e munta gist er per las minoritads linguisticas ina garanzia per la cuntinuaziun da la lavur dals davos onns e decennis.

Las activitads culturalas empermettan er il success giavischà, usche navant sco che questas vegnan purtadas da tuttas instituziuns dal pievel e dal singul. Cultura involva adina in entir program ed enritge-

scha tant la vita publica sco la vita privata. Quai che characterisescha la vaira cultura è adina il bun spiert e la toleranza vicendaivla. La meglra premissa per la lavur culturala è in bun clima da convivenza tranter ils umans. Mintga pass en direcziun da questa devisa è gia en sasez in act cultural.

Rapport da lavur 1986

Elavurà dals divers posts da lavur e sincronisà cun il program da lavur LR 1986 per pussibilitar ina controlla tranter programs e lavur realisada.

Introducziun

Il motto: «*emancipaziun dal rumantsch*» ha guidà la lavur da la LR durant l'onn da rapport. Emancipaziun è dentant in process complex che na po betg vegnir terminà en in onn da lavur. Emancipaziun vul dir: dar al rumantsch sco in dals 4 (betg il quart!) linguatgs naziunals las medemas cundiziuns ch'ils ulteriurs 3 linguatgs naziunals han e dovran per survivor. Cundiziuns spezialas duessan vegnir creadas pir dal mument che la normalitad sa manifestescha a disfavur da la minoritad. Cun l'egualitad fiss dentant gia cuntanschè fitg bler a favur dal mantegniment e da la promoziun organica dal rumantsch. Diversas decisiuns ed activitads dals ultims onns van en direcziun da l'egualitad. Bler è dentant anc da prestar per cuntanscher quella finamira.

La suprananza ha salvà 28 sedutas e dilucidà 258 tractandas; il cussegl LR 3 sedutas cun 15 tractandas. La radunanza da delegad(a)s è sa radunada ils 7 da zercladur en chasa da scola a Veulden ed ils 13 da december a Cuira. Sper las tractandas statutaricas han las radunanzas da delegad(a)s decidì ina revisiun parziala dals Tschentaments LR (artitgel 8 e 9) ed ina directiva per l'applicaziun dal rumantsch grischun (cf. sut cifra 5). Suenter la radunanza a Cuira ha dr. Georg Jäger, president da la Walservereinigung, referì davart il tema: «Bündner Sprachkulturen: getrennte Wege – getrennte Ziele?»